Fàbriques de Creació

Roger Bernat, publicat a EL MUNDO 02/05/08

En els pròxims anys s'obriran a Barcelona les anomenades Fàbriques de Creació per corregir la pèrdua d'espais artístics. L'economia d'aquesta ciutat no és viable sense un teixit cultural fort que sigui atractiu per al turisme i altres capitals. Ara cal confiar que sigui una operació per afavorir la creació i no les empreses constructores.

La pressió inmobiliària dels últims anys ha provocat el tancament de milers de metres quadrats dedicats a la creació. Només en el barri del Poble Nou en els dos últims anys s'han perdut aproximadament 9.000 metres quadrats d'estudis de pintors, tallers compartits per arquitectes, espais d'assaig per a música o teatre, etc. Els artistes necessiten espais de treball però la seva economia no segueix els ritmes imposats pel mercat tot i que, encara que sigui paradoxal, són els pilars del capitalisme cognitiu actual.

El nostre sistema econòmic ja no és capaç de competir en l'àmbit de les matèries primeres ni en l'industrial i ho ha de fer en el desenvolupament del coneixement. La plusvàlua dels objectes que comercialitzem està cada cop més lligada a intangibles com la imatge de marca o la singularitat formal. No és casual que un dels caballs de batalla de la gran indústria estigui en la defensa a ultrança de la propietat intelectual que més que protegir els artistes i afavorir la creació, permet que la maquinària econòmica dels països desenvolupats segueixi funcionant. (Darrera la propietat intelectual que tants artistes defensen s'està provant de legitimar la privatització del coneixement perquè els avenços de la medicina o la informàtica acabin generant beneficis per a uns quants en detriment del bé comú). Així doncs els artistes i en general el creadors de coneixement –més o menys conscients del seu paper- han esdevingut protagonistes de l'economia global i els governs comencen a adonar-se que sense aquests no serà possible mantenir els nivells de riquesa en els que vivim.

L'Ajuntament de Barcelona també se n'ha adonat i impulsa ara les Fàbriques de Creació amb un pressupost aproximat de 20 milions d'euros per a un pla que hauria d'estar enllestit abans del final de la legislatura i hauria de deixar aproximadament 6 edificis industrials reconvertits en espais per a la recerca i la innovació artística. Actualment s'està treballant en l'espai que gestionarà l'associació del circ situat sota la placa fotovoltaica del Fòrum, en l'antiga fàbrica Philips de la Zona Franca que estarà gestionada per les dues associacions de professionals de la dansa, en l'ampliació d'Hangar al Poble Nou que gestiona actualment l'Associació d'Artistes Visuals de Catalunya i en la fàbrica Fabra i Coats, 13.000 metres quadrats a Sant Andreu, espai que encara no té un model de gestió definit però que per la seva envergadura hauria de ser transdisciplinar i en conexió constant amb els moviments socials del barri. Hi ha encara altres fàbriques de creció en camí i, si atenem la pressió inmobiliària que han provocat plans com el del Fòrum o el 22@, encara en caldrà moltes per aconseguir que Barcelona sigui una ciutat prou innovadora com per poder seguir atreient capitals de tota mena.

El model econòmic de Barcelona es basa en una imatge de marca lligada al disseny i la innovació que atreu un turisme petit-burgès amb recursos que dóna vida al comerç. Sense l'atractiu "cultural" Barcelona no s'hagués pogut desenvolupar com ho ha fet en els últims 20 anys. Ara es preparen les Fàbriques de Creació que no haurien de fer-nos oblidar que la ciutat ja té un munt d'espais de creació i exhibició dotats d'importants recursos. Els teatres, auditoris, museus, centres de cultura, etc. també harien d'assumir responsabilitats per la progressiva pèrdua de força innovadora de la

ciutat. Al mateix temps que invertim recursos en espais haurem de repensar els models de gestió i les programacions dels espais que ja funcionen a la ciutat i a la resta del pais. Cal imaginar maneres de gestionar, produïr i crear; establir noves maneres de relació amb el públic i la ciutat; construir ponts entre les diferents institucions i, per tant, entre els diferents àmbits de coneixement que són el nostre patrimoni més preuat. Fer una operació dirigida a la totxana seria tornar a una política cultural de fa 20 anys.